

Ese de două ori în septemana: Joi-a și Duminică; era când va pretinde importanța materiilor, va eși de trei sau de patru ori în septemana.

Pretului de prenumerațiune.

pentru Austria:	
pe anu întregu	8 fl. v. a.
diurnitate de anu	4 fl. v. a.
„ patrariu	2 fl. v. a.
pentru Romanii și străinatate:	
pe anu întregu	12 fl. v. a.
diurnitate de anu	6 fl. v. a.

ALBINA

Prenumeratiuni se fac la toti dd. corespondintii ai nostri, si de-adreptulu la Redactiune Stationsgasse Nr. 1, unde sunt a se adresă si corespondintiele, ce primescu Redactiunea, administratiunea sau speditura; câte vor fi nefrancate, nu se vor primi, era cele anonime nu se vor publică.

—XXX—

Pentru anuntie si alte comunicatiuni de interesu privatu — se raspunde câte 7. cr. de linia; repetirile se facu cu pretu scadutu. Pretulu timbrului câte 80 cr. pentru una data se antecipa.

Publicatiune.

Domnii actionari ai

Institutului de credit si economii

„ALBINA“

sunt invitati prin acest'a cu tota onorea la **adunarea generala constituanta** a societatii noastre, care se va tiené joi in 2/14 martiu a. c. dimineti'a la 10 ore la Sibiu, in localitatile comitetului, strada macelarilor nr. 18, etagiulu I.

Obiectele de deliberare:

1. reportulu comitetului;
2. primirea statutului;
3. alegerea Consiliului de administratiune in sensulu § 35. din statute.

Eventualu:

4. A dou'a emisiune de actiuni.

Biletele de legitimare se scotu la cancelaria comitetului in diu'a premergetoria, cum si in diu'a adunarii pana la 9 ore dimineti'a.

Sibiu, 22 fauru 1872.

Comitetulu fundatoriu.

Pesta, in 2 martiu 1872.

Pre candu publicamu asta data in fruntea foiei nostre convocarea adunarei generale a Institutului „Albina“ nu potemu a nu atrage atentiunea domniloru actionari a supr'a dispusetiunilor din statute, ce se reporta a supr'a adunarei generale.

Mai vertosu se nu perdemu din vedere dispusetiunile paragrafiloru 50, 51 si 54.

Dupa §. 54, pentru ca adunarea gen. se pota aduce concluse valibili, se recere presinti'a de celu putienu 30 membri, cari se represente celu putienu 50 de voturi.

Dupa §. 50, fie-care actionariu de un'a pan' la patru actiuni, are *unu* votu; de la cinci pan' la noue, are *duo* voturi, de la diece in colo, macar câte actiuni ar posede cineva, totu numai *trei* voturi are. Astfelu celu ce a subscrisu diece actiuni, are *trei* voturi casi — buna ora unu dnu Mocioni cu 100.

Dupa §. 51, dreptulu votului se folosese seu in persóna, seu printr'altu careva *actiunariu*, impoteritu spre acest'a. Insa — nimenea nu pôte fi impoteritu, a representá mai multe voturi de câtu diece. Minoreni, precum si persónale morali, d. e. comunele si corporatiunile ce au actiuni, potu fi reprezentate si prin individi cari nu sunt actiunari.

Din acestea se vede, ca este mare trebuintia ca, se se infacisiedie câtu mai multi actiunari la adunarea generala in Sibiu, in 14 martiu, adeca de joi-a viitória in 8 dile; ér cei-ce nu potu a se infacisiá in persóna, se impoterésca pre vre-unu altu actiunariu pentru de a-ii representá.

In fine mai reflectamu si la §. 52, carele dispune, ca actiunile seu certificatele despre actiunile subscrise, si intru asemenea si impoteririle de reprezentare, cu o dia nainte de adunarea generala se se depuna la directiunea institutului, carea apoi dá legitimatiunea necesaria pentru participarea la adunarea generala.

Si — fiindu ca, cum aretaramu mai susu, nimenea nu pôte representá voturi mai multe de câtu diece, de aceea va fi bine, deca impoteririle se voru face seu in bianco, seu cu prevedere pentru casulu candu impoteritulu dejá ar avé summulu de diece voturi, ce pôte representá.

Atát'a am tienutu de urgente trebuintia a atinge si a esplicá la acest'a ocaziune.

„Vertegiulu reactiunei.“ Abia noi, acum 8 dile, sub acestu titlu intreprinseram a areta, cum — pentru neconsecintia si contradicere in principiu si aplicarea lor, partia stangei centrale din Diet'a ung. incepe a se sfarima si disolve, — luandu noi datulu de *apropiandu* publice, notate si constatate mai vertosu prin folle guvernului, firesce cari mai bine observau barba in ochii contrariloru lor; ocaziuna minte noi n'am lipsitu a spune curatu ca, nici partia dreptei, alu lui *Dedk*, seu a regimului, nici ea nu va poté se remana lungu timpu scutita de putredine; caci — *reactiunea nu sta pre locu*, ci ea nasce, si nasce schidole inca mai urite de câtu ea insasi: abia noi aretaramu si respective indegetaramu acest'a, candu éta ca foile stangei si mai vertosu dnii de la „*Hon.*“ si vinu a ni areta ca — roilu reactiunei deakiste dejá este gat'a si stá se parasésca cosnit'a!

Partia *Catolicismului*, a infalibilistiloru, a intunereculu istoricu, cu contele *Apponyi* in frunte, este aceea, carea — si ea, tocmai casi proditiu din taber'a stangei, sub stindardulu *reformei*, vré se ese din comuniunea de pana acuma cu *dedkistii* si se se constituie si afirme ca partia de sine statatoria, cu propriulu seu programu, propriele sale scopuri si tendintie.

Cea mai eclatante dovéda, cumca intr'a-deveru — si procesulu de separare in stang'a, si celu in dépt'a, este opulu reactiunei, ni-o dá chiar form'a si stindardulu identicu, sub care se essecuta aceste separatiuni. „*Reforma*“ este devis'a, este masc'a, sub carea astadi absolutismulu totu mereu ni se introduce in viet'a de stat.

Pre noi — aceste aparitiuni de felu nu ne supriindu; ceea ce astadi in faci'a adeverata ese la lumina, noi de ani totu prevedeamu si semnalamu. Predicirile nostre se adeverescu. Suntemu convinsi, ca si consecintiele trase de noi se vor adeverá. —

Nrulu precedentu, 15. alu foiei nostre, aprópe intregu ilu dedicaramu causeru si intereselor nostre din Transilvania. S'a intemplatu fora cea mai mica precalculare, spontanmintu, reflectandu-se si in „*Albina*“ adeveratulu momentu ce astadi este la ordinea dilei.

In Cas'a reprezentativa a dietei ung. asemenea Transilvania este oarea la desbateru proiectului legei electorale a jocatu rol'a principale, dupa cum areta reporturile nostre de la dieta. Transilvania se afla in stare exceptiunale; constitutionalismulu magiaru a apucat'o cu ambe manele de gátu si — vré s'o sugrumu pentru d'a o a preface in — *Patria lui Pista*, in „*Magyarország*“. Multe acusari si aperari se fecera pentru acest'a, fora ca insa ele se vré poté schimbá astu-si de putienu amar'a sorte a bieteii tieri. Domnii, cei-ce prin decretarea uniunei fortiate, i-au subscrisu sentintia de morte, astadi priu nou'a lege electorale i rapescu aerulu de resuflare. Dar Ddiu este cujea, pentru ca dreptatea este la ea, si Ddiu este dreptatea si — nu o va parasí — pre natiunea romana in Transilvania!

Astadi mai intréga acest'a foia — spune natiunei romane ce a vorbitu nainte de 8 dile dlu deputatu nationalu Dr. Aless. Mocioni domniloru din Camer'a Ungariei. Nu ne indoimu ca — natiunea romana mai bine va pricepe si apretiu vocea celui mai demnu fiu alu seu, de câtu strainii!

Scirile mai noue din *Spania* ni spunu ca, „*Regele stá gat'a se plece!*“ Asepta numai se véda rezultatulu alegeriloru la Camera, si — indata ce acel'a, precum vorbescu presemenele ar fi desfavorabilu guvernului actualu, MSa si va luá catrafusele — spre Italia, a casa; fiindu ca in strainatate i s'a uritu! — Noi din capulu loculu ni-am descoperitu convictiunile nostre in privintia ocuparei tronului Spaniei prin acestu principe italianu, omu fora esperiintia si — portatu de o mare intriga.

Discursulu dlui Dr. Alessandru Mocioni,

rostitu in sedintia casei reprezentative din 26 fauru 1872, la desbateru generala a supr'a legei electorale.

Onorata Casa! Eu inca sum de acea parereré, ca guvernulu nu pôte fi achitatu de incus'a neimplinirii detorintei sale, candu densulu, in butulu defectelor adencu patrundietorie si pré essentiali a legei electorale din 1848, fora se aduca motive bine fundate, vine a substerne Casei unu proiectu de lege, carele, precum au aretatu inaintea mea mai multi onor. domni reprezentanti si inca dupa parerea mea cu arguminte neresturnaveri, nu cuprinde nici chiar acele sfarimaturi de imbunetatiuni ce atientesce, ci care in multe privintie viresce censulu intre margini mai restrinse. Eu sum de acea parere, ca votulu universale e uniculu, care corespunde pe deplinu recerintieloru unei dezvoltatiuni libere. Din aceste considerante, onor. Casa! astadata mi aredicu vocea mea fiindu condusu de o intentiune dupla, adeca: vréu se aretu nainte de tóte, ca ori ce felu de censu, din principiu e reu, de ore ce e in contra dezvoltatiunii libere; mai departe voi demonstrá ca, guvernulu prin nepasarea sa in privintia acest'a, nici decum n'a promovatu interesele bine combinate ale tieriei, ci ca alte interese a avutu naintea ochiloru.

Cu privire la cestiunea censului, eu sum de acea parere, ca acel'a nici ca se pôte aperi in modulu teoreticu. On rabilulu condeputatu Gabrielu Kemény — care in vorbirea sa de ieri a demonstratu de nou, ca nu este nemic'a atátu de reu, nemic'a atátu de nedreptu aici sub sóre, ce nu s'ar poté aperi, numai deca cineva are destula bunavointia d'a face acest'a, — in trei cavinte a statoritu teori'a censului.

Elu adeca in liberalismulu seu a mersu pana acolo, intru câtu a disu ca, din partea sa doresce ca se primimu — intre marginile constitutiunii — ori ce religione, ori ce nationalitate fora nici o deosebire, se inzestrámu cu dreptulu de alegere pre toti aceia, cari sunt statieni ai patriei — independinti, intieleginti si patrioti.

A avutu tóta dreptatea dlu condeputatu candu a disu acestea — ca unu partitoriu alu censului; de ore ce astadi acest'a e punctulu de manecare ale fie-carei teorie de censu. Insa dlu condeputatu a uitatu aceea, ca e o imposibilitate psihologica a cunosce cualificatiunile de independintia, intielegintia si patriotismu din faptele esteriori, despre cari nu potemu sci, deca sunt in vre-o legatura intima, ratiunale si naturale cu acele cualificatiuni, astfelu ca celu putienu pe de departe se corespunda intru câtu-va presumptiunii de dreptu. Apoi acest'a e punctulu de manecare alu fie-carei teorie de censu.

Averea in diferitele sale graduri, precum si diferitele moduri de ocupatiuni, totdeun'a va avé influintia sa a supr'a traiulu seu modulu de traitu alu individulu; asemenea va fi ea cu influintia a supr'a pareriloru despre viet'a; astfelu, in câtu scimu, ca agronomulu, industriasiulu, comerciantele, invetiatiulu, barbatiulu de stat, — fie-care din altu punctu de vedere considera viet'a, fie-care altu ceva aseptá de la puterea statului, altu ceva de la lumea mare; alte sperantie ilu conduc, si alte interese i încorda puterea activitatei sale. Dar cu tóte — acestea, onor. Casa, — eu credu ca, ar fi o retacire pré mare, candu am presupune, ca modulu de traitu si de ocupatiune ar fi in stare se desbrace pre individualitate de tóte insusirile sale cele naturali. Acest'a e o ratecure atátu de grósa, pre care viet'a de tóte dilele o combate cu mii si mii de essemple.

Dupa parerea mea, censulu stá in contrastu cu dreptulu. La regulara — nu practica ci teoretica a censului, lipsece ori ce base pe care na-am poté radiemá. De aci vine aceea, ce onor. domnu condeputatu Mocsáry pré escelinte a observatu, ca tóte censurile atátu de

tare se clatina; precum dovedescu acest'a si nenumeratele sisteme de alegere.

La regulara teoretica a censului nici umbr'a dreptulu nu se pôte observá; punctulu obiectivu pre care *ne-am radiemá*, pu se adenicairia, bas'a totdeun'a e volnic'a arbitriului, acestui mai mare neamicu alu fie-carei dezvoltatiuni libere. Din aceste considerante, onor. Casa! — eu din parte-mi, precum m'am esprimatu si alta data, cestiunea censului numai din punctu de vedere sociale o potu luá in socotintia.

Eu asié credu, ca tóte cestiunile de censu sunt cestiuni *sociale*. Societatea nu e unu intregu simplu, ci ea este sistem'a claselor dezvoltate in decursulu timpulu istoricu. Precum la singulari, asia si la clase, unulu, seu dóra mai multi, cari tocmai se afla in posesiunea factoriloru supramatiei naturale, punu man'a pe frenele stepanirei naturale. Tendintia naturale a clasei acesteia totdeun'a va fi aceea, ca se-i intarésca stepanirea sa pe base câtu se pôte mai poterice. Calea cea mai simpla si mai naturale spre acest'a este, deca pôte se puna man'a pe potestatea de stat, era pentru acest'a censulu este celu mai naturalu si mai simplu medilocu.

De aceea la regulara censului, precum ni aréta viet'a practica si ni demustra istoria, nici candu nu servescu de base *principiele de dreptu*, nici care-va diurnitrate matematice, — ci censulu va fi conformu caracteristicii ce va fi avendu class'a domnitória, adeca censu de nascere si censu de avere. Celu din urma era va fi mai mare seu mai micu, dupa cum membrii mai putienu avuti ai clasei domnitórie vor posiede o avere mai mare seu mai mica.

Astfelu se face censulu pretotindenia unde elu se face cu consciintia; insa on. Casa — tocmai pentru ca censulu se face astfelu, — pentru ca intielesulu practic alu censului nu e altu ceva, de câtu ascurerea domnirii maestrite a clasei domnitórie, — eu asié credu, ca censulu e in o directa contradicitiune cu ideia statului, care nici o data nu pote avé destinatiunea ca se represinte unele clase singulare in contulu totalitatiei, spre daun'a intregulu mare.

Din acesta contradicitiune a censului facia cu ideia statului, urmédia trei scaderi principali. — Fie-care domnire naturale e basata pe doi factori: pe *intielegintia* si avere. Censulu e aceea ce devalva intielegintia macar ca acest'a chiar e ceea ce face ca domnirea naturale se fia binefacetória.

Unu altu defectu esentialu alu censului e ca class'a aceea, care de presinte se afla in posesiunea unei domnirii maestrite, avendu acuma la dispositiune unu nou medilocu de a-si promová interesele clasei sale pe contulu si in detrimentulu totalitatiei, cu mai multu efectu si mai cu grabire si va realisá tendintiele sale; prin acest'a insa cu atát'a mai multu se vor ascuti contrastele clasei.

Acest'a este o regula atátu de basata pe esperiintia scoasa din istoria, in câtu fora nici unu scrupulu, potu se dicu, cumca nu esiste vre-o dispusetiune legale, carea se nu represinte interesele clasei domnitórie din respectivulu timpu. — Numai la un'a fia-mi permisu se atragu atentiunea onoratei Case, si a nume la legile din Anglia in privintia cerealeloru. Scimu ca acestea in restimpu de 35 de ani au fostu obiectulu discussiuniloru parlamentarie; scimu si aceea ca, numai dupa ce in Irlandia a grassatu o tómete mare, care si-a luat jertvele sale cu sutele, numai dupa aceea s'au stersu acele restrictiuni, ce nici intr'o privintia nu se poteau motivá prin ratiune.

Si deca voi intrebá: *ce pôte fi caus'a la acest'a?* — respunsulu apriatu nu pôte fi altulu, de câtu aceea ca, pe timpulu acel'a class'a proprietariloru de pamentu, avea ascurata domnirea sa maestrita in parlamentu, si pentru ca n'a sciutu se combine stergerea legei de cereale cu interesele sale, falsu intielesu. De

unde a fostu că, nici a voitu să sterga aceea lege.

Nenumerate esemple asi poté să aducă nainte, in sa nu voiescu ca să obosescu atențiunea onorabilei Case; (S'audimu!) un'a totusi — fia-mi permis să amintescu.

Asia credu că nime nu se indoesce despre aceea, cumca numai pe lungu estinsulu piedostalu alu domnirii maiestrite a interesului de classa, a potutu să se aredice acelu grandiosu sistemul alu feudalismului, care a pusu in catusia pamentulu, individulu, lucrulu si cugetarea. —

A trei-a scaderu principale a censului e aceea, — si acést'a jace in natur'a omului, — că, class'a dominantia cu fortie artificiose se identifica pre sine si interesele sale cu — *statulu*, si astfelu espune insusi statulu la atacurile a ceea cari sunt indreptate contra classoloru. — Si istoria nu unu esemplu ni aréta privint'a aceea, că orgulumulu statulu a avut o parte a resp' a acelu stăcure.

Totu din istoria fia-mi permis să aducă câte-va esemple pentru justificarea acelu mele. Nu vréu să me provocu era la acelu lutiune mare sociale, care la finea secului trecut a sguduitu intrég'a societate din Francia si a pus'o pe base noue, — fie-mi permis să me provocu numai la doue esemple din timpulu mai reointe. Me provocu la aceste doue esemple mai alesu de aceea, pentru că dupa parerea mea, prin acést'a se va poté cunosce adeverat'a valoare a acelei frase, pré placute unora, cumca censulu dá o garantia doplina contra sguduiriloru mari cu fortia.

Inainte de ce asi amint' aceste doue esemple, să am voia a spune pe scurtu opiniunile mele in privint'a acést'a.

Nenumeratele sguduri si revolutiuni, despre cari ni vorbesce istoria, au avutu cause si caractere diferite, cari nu vinu in nici o atingere cu censulu; naturalminte dara, in contra acestor'a censulu nici că va poté dá vre-o garantia. Essiste in sa, on. Casa, — unu genu alu acestor'u sguduri si revolutiuni, — si acést'a e celu mai periculosu, — in contra caruia censulu nu numai că nu poté dá vre o garantia de securitate, ci elu, censulu, din natura esintiei sale insusi chiar o provóca, si acést'a e *nesuportabil'a si nesuferibil'a dominatiune de classa*.

Am disu că voiu citá doue esemple. Me provocu ér la Francia. In Francia, precum se scie, in timpulu restauratiunei, censulu erá de 300 de franci dare directa, cu privire la dreptulu activu de alegere si 1000 de franci dare directa cu privire la dreptulu passivu, ér dupa revolutiunea din iuliu, censulu s'a urcatu la 2 si 500 de franci.

Precum de comunu se scie, la regularea censului in asemene modalitate, mai alesu aceea consideratiune li-a fostu in vedere, ca influint'a a supr'a afaceriloru de statulu, se devina in manele asia numitei classe de medilocu, pentru că aci credeau, că vor aflá, adeverat'a capacitate de a guverná, aci credeau că vor aflá iubirea de ordine si de pace; prin acést'a credeau că vor poté ascurá tier'a contra sguduiriloru violintii. Cumca acést'a incercare, in doue ronduri n'a avutu succesulu doritu, aceea toti o scim. Acést'a classa de medilocu, acést'a classa capace de guverná si iubitoria de ordine, a fostu aceea, care in restimpu scurtu de 18 ani a provocatu doue revolutiuni si a resturnatu tronurile a doue dinastii; — si déca ér ne vomu intrebá, cumca — *care a fostu adeverat'a cauza a acestor'u sguduri, a acestor'u revolutiuni?* — atunci ni va respunde Thiers, despre carele la tota intemplantia potemu presupune, că are capacitate de ajunsu, pentru ca să judece situatiunea politica a patriei sale, fora ca totusi cineva să pótá presupune că dinsulu ar fi fostu partialu in acést'a privint'a, Thiers dicu ni-a respunsu, candu a disu că, *adeverat'a cauza a acestei revolutiuni duple, a fostu, căci o fractiune, o minoritate a tuturoru locuitoriloru, prin unelle maiestrite a pusu man'a pe puterea statulu si a eschisu partea cea mai mare a locuitoriloru din barier'a constitutiunei*.

Precum fie-care sofisma, on. Casa! — asiá si teori'a censului are defectulu acelu, séu déca mai voiti, apoi dicu: are acea parte tare, că se folosescu de unele *espresuni*, ce au diferite intielese, — aceste expresuni de diferite intielese séu insemnatá pré bine se potu — intrebuintia de *devise*, pentru că — de unde ele pronuncandu-se dicu tóte si totu de o data *nemic'a*, fie-cine le primescu bucurosu, de óre ce totu insulu intielege prin ele aceea, ce dinsulu chiar doresce. Astfelu de parole intrebuintia si teori'a censului, candu dice că,

pretinde o *capacitate politica* de la alegatori sei, — candu dice că, la regularea censului trebuie să se iee in consideratiune relatiunde essistinti. Nu vréu să me demitu in repetitiuni, de óre ce mai multi inaintea mea au demonstratu déjá, ce intielesu poté avé capacitatea politica. Numai o mica observatiune mi permitu a face, aceea că totusi sub *devisa* a acestei capacitati politica, care n'are nici unu sensu, *trei din patru* parti a cetatieniloru crescuti se eschidu de la dreptulu de alegere. — Asiá mi se impare, că dlu ministru se indoesce in privint'a acést'a. In Ungaria si Transilvania sunt 3.600,000 de cetatieni cari au trecut de 20 de ani, alegatori éra in Ungaria si Transilvania, dupa propri'a arutare a dlu ministru, 9 site si câte-va mii sunt inscriși, asia dara numai 1/4 parte a cetatieniloru adulti se bucura de dreptulu de alegere. (Wilhelm Tóth, ministru de intare, intrerupu... se inscriu!) Se poté, de aceea, de acést'a oculariere 3/4 a cetatieniloru descurá de aceea să eschidu de la exercitiulu de alegere, pentru că li néga capacitatea politica; o negamú acelor'a, cari in privint'a gradulu de cultura cu nemica nu stau mai indreptu de câtu acea 1/4 parte, careia i se dá dreptulu, sub titlulu aceleiasi capacitati politica.

De asemenea trebuie să priveacu numai ca o escamotare si aceea, candu unii dicu, că fiindu vorb'a de constitutiunea unui parlamentu, nu trebuie să ne luám dupa nisce teorii abstracte, ci nainte de tóte trebuie să fimu cu privire la aceea si să ne ingrigimú, ca in parlamentu să se adune elementele cele mui intieleginti, cele mai patriotice.

On. Casa! — Déca despre altu ceva, asia despre acést'a intr'adeveru se pote dice că e o teoria abstracta, careia de buna séma i aflám locu in republic'a lui Platone, in sa in viet'a practica n'are nici o valóre reale. Pana acuma nici candu nu i-a succesu minte omenesci să creddie vre una sistema de alegere, care in cea mai mica mesura chiar să fia potutu dá garantia despre aceea, cumca cei mai intieleginti, cei mai patriotici se vor alegi in parlamentu. Nici candu n'a essistatu vre unu parlamentu, — de presentibus nil nisi bene, — despre care pe de departe s'ar fi potutu dice, că in acelu s'au intrunitu cei mai buni, cei mai chiamati fii a patriei! Dreptu aceea, din parte-mi eu nu potu considerá de cea mai buna sistema aceea, ce sub diferite preteste idealistice, cari in sa in praesa nu se potu realisá, — cu ajutoriulu censului vré să asecure o preponderantia maiestrita in favorea unor'u interese particulari; ci dupa parerea mea, aceea sistema de alegere e cea mai buna, prin care se deschide posibilitatea, ca ori-ce interese s'ar ivi in societate, conformu fortiei si ponderositati sale, să fia reprezentatu in parlamentu. Déca aceea ar fi scopulu, ca cei mai apti să se aléga in parlamentu, atunci nu incapa nici o indoiéla, că scopulu acést'a l'am ajunge cu multu mai usioru, déca am incredintia alegerea unui numeru câtu se poté mai micu de alegatori, acést'a modalitate de alegere ni-ar dá mai multa garantia că ni vomu ajunge scopulu, de câtu aceea, déca vomu incredintia alegerea la 100,000 de alegatori, candu scimú, că la alegeri si casualitatea inca are o rola insemnata.

Ori câte teorii sublime a nascocitu mintea umana in privint'a constitutionalismului, eu din parte-mi, destinatiunea ori carui constitutionalismu numai intr'un'a o vedu, si acést'a e: *dupa potintia a ascurá ecuilibrulu naturale alu tuturoru intereselor ce obvinu in viet'a sociale*.

Ori ce nisuintia de a conturbá prin uneltiri maiestrite ecuilibrulu naturale a acestor'u contraste de interesu, este *contra desvoltatiunei libere*.

On. Casa! Astadi candu prin sciintia si esperiintia totu mai multu se generalisédia acea buna parere, cumca viet'a economiei natiunile are unele anumite regule naturali, cari déca nu se conturba in efectulu loru prin unele intreviniri maiestrite, in sesi de sine efectuescu intru unu modu firescu ecuilibrulu naturale alu contrastelor in interesele economiei de statulu; astadi, candu totu mai multu se generalisédia acea credintia, că tóta prosperitatea materiale in acea mesura se desvólta, dupa cum puterea statulu mai multu séu mai putienu impedece acelu ecuilibrulu naturale; astadi dicu, cu ce sentimintu privimú indreptu la acea tutela din evulu mediu, carea fiindu in contrastu cu acést'a, totdeun'a in aceea si-a cautatu implinirea misiunei sale, ca mereu să conturbe ecui-

libriulu naturale? — Cu ce sentimintu vomu privi indreptu la legile de usura, a caror'u misiune ar fi fostu, să faca unu ecuilibrulu maiestritu intre contrastele dintre creditori si cei ce cauta creditu? — Cu ce sentimintu vomu privi indreptu la censura, carea totu asemeenea ar fi avutu chiamarea să contrabalansedie intr'unu modu maiestritu contrastulu intereselor legate de ideele vechi-ruginite si cele mai noue? — Si candu ni aruncámu privirea indreptu la tóte acestea, óre nu ne potemu sentí óresi-cum indreptatiti spre a face atenti pre amicii censului, că — mutatu nomine de te narro fabulam?

Óre candu trebuie să vedemu, că acea bagatela, carea atátu de multu ni place o numi *intieptiune de barbatu de statulu*, — cutédia a se pune in contrastu cu factorulu ordinei mai nalte a lucruriloru, — cutédia a se pune in controversa cu desvoltatiunea naturale a societati umane, — si se crede a fi chiamata, — dupa priceperea sa mai estinsa séu mai marginita, să prescrie o direptiune maiestrita desvoltatiunei societati omenesci — candu trebuie să vedemu, că óre-cine se simte chiamatu ca in numelu puterei statulu să pronuncie o sentintia meritoria a supr'a intereselor sociali, precum si a supr'a tendintieloru corespunditoriu acestor'u interese, judecandu — nu din punctulu de vedere alu forme, ci cu privire la essintia loru, — cumca care tendintia e justificabile si care nu? — care nisuintia convine cu ideea statulu si care este in contrastu cu acést'a?

Onorata Casa! Candu vedemu tóte acestea, căci censulu nu poté avé altu intielesu, alta basa, — pre acést'a basa eschidemu stratele mai de diosu ale societati, ca pro unii de aceia, cari represinta tendintie conturbatorie de ordine, — dicu, candu vedemu tóte acestea, fora de voia ni se pune intrebarea, că — *óre ce diferentia este intre acést'a tendintia si intre censura?*

In privint'a obiectulu loru, diferu intre sine, in sa in privint'a tipulu — sunt identica. — Si óre, onor. Casa, — unde e aceea providentia cerésca, carea fiindu investita cu atributulu de infalibilitate s'ar semti chiamata la acést'a mare intreprindere! — De aceea, eu din parte-mi fora nici o reserva condamnu ori ce nisuintia de a censurá asteliu interesele si tendintiele societati umane pe basa censului. Eu sum de aceea convictiune, că ori ce interesu si tendintia, fia aceea chiar in contra opiniunei mele, fia in celu mai directu contrastu cu principiile cardinali ale intregulu sistemulu sociale, si fia aceea indreptate chiar spre a resturná cu totulu ordinea sociale, *sunt justificabili*, déca spre realizarea loru se intrebuintia calea legala, medilóce legali. (Aprobare in stang'a estrema.) De alta parte éra e nejustificabile ori ce nisuintia, fia aceea ori câtu de neogostica si patriotica, déca realizarea ei se încerca pe cale nelegale si prin medilóce nelegale. Insa, onor. Casa, — censulu din principiu eschide acést'a, si numai unei anumite classe i ascurá influintia la regularea afaceriloru de statulu, — éra pe ceialalti, mai sub unu pretextu, mai sub altulu, ii eschide de la acést'a. Cum se se formeie óre ecuilibrulu naturale alu intereselor, candu noi totu mereu ilu conturbám?

Numai acolo, unde fie-care cetatienu e indreptatitu d'a exerciciu drepturi politice, numai acolo, unde tóte interesele si nisuintiele sunt egalu indreptatite, unde ori ce tendintia are libera intrare in parlamentu, — unde fie-care aspiratiune, ce si pote areta valorea sa, prin propria sa fortia, conformu ponderositati sale si in proportiune cu aceea, e reprezentata in parlamentu, — numai acolo se pote dice, că parlamentulu e adeverat'a espressiune a societati, — numai acolo parlamentulu va fi, ca se me esprima asteliu — insasi societatea in stare condensata.

Insa on. Casa! — nime nu va poté negá aceea, că tóte acestea numai prin *sufragiu universale* se potu realisá; de óre ce ori ce censu din principiu le eschide pre acestea. (Sé audimú!) Numai unu asteliu de parlamentu, on. Casa! — va poté dá garantia in privint'a aceea, că ori ce dispusetiune legale să aiba tipulu starei in carea se aflá societatea in diferite periode ale timpulu, ceea ce ori si cum, credu că e cea mai principala recerintia pentru ca dispusetiunea legale să aiba unu efectulu bunu. Nu vréu să me demitu in repetitiuni, de óre ce nainte de mine mai multi domni condeputati, si astadi chiar onorabilulu meu colegu d. Mocsáry, pré cu temeiul au demonstratu cumca tóte acelu temeri, cari contrarii sufragiulu universalu le léga de acelu, nu au de felu nici unu temeu;

eu celu putienu nu le impartasiescu si — nu mai la aceea ce am auditu că s'au adusu din partea cealalta contra sufragiulu universalu cu privire la Francia, fia-mi permis a observá pe scurtu, atát'a, cumca aceea pentru mine dovedescu numai aceea că precum tóte — ceea, asia si votulu universale se poté falsificá. Scimú, on. Casa, cumca in Francia pe timpulu restauratiunei, candu censulu erá atátu de urcatu ca neci candu alta data, alegerele in cea mai mare mesura s'au falsificatu; in sa din acést'a, a trage vre-o consecintia contra ori carei sisteme de alegere, eu credu că n'ar fi cu cale, precum n'ar fi cu cale, candu cineva, manecandu din acea privint'a, pentru că adeca imperialismulu francescu, inceptendu de la respunsabilitatea ministeriale, pana diosu la dreptulu de interpelatiune si de iniciativa, asia dicendu in tóta essintia sa a falsificatu forma parlamentaria, ar deduce consecintia că — *sé aruncámu d'ava forma parlamentaria*, pentru că aceea conduce la cesarismulu, ilu spriginescu pre acést'a. (Aprobári in stang'a.) — Un'a am uitatu, ce poté că cu totu dreptulu asi poté să aducú ca replica, adeca aceea cumca, déca sufragiulu universale s'ar pune in vigóre, nici atunci n'ar încetá dominatiunea interesului, căci ori ce sisteme de alegere va fi, o classa óresi-care trebuie să aibe dominatiunea naturale in manele sale, — o partida ori cum, va avé majoritate, si asia dominatiunea interesului totusi va esiste. — In acést'a privint'a fia-mi permis să demarcediu acea diferentia essentiala, ce essiste intre dominatiunea clasei, candu aceea e maiestrita, si candu ea e naturale. Nu essiste interesu, care in viet'a s'ar poté afirmá intregu.

Interesele totdeun'a prin transactiuni se aducú la valóre, si asia e lucru naturale, că la aceste transactiuni totu interesulu numai pre acelu interesu ilu va luá in consideratiune, care va avé o insemnata óresi-care. Pana candu asia dara dominatiunea maiestrita a clasei, tóte acele interese, ce cu maiestria le-a eschisu din cadrulu constitutiunei, nici că le té in consideratiune, — dominatiunea naturale a interesului va fi constrinsa a-si face socotele sale cu tóte acele interese, cari din propri'a loru putere se seiu aredicá la o insemnata óresi-care. Intre aceste doue casuri in sa esiste o diferentia forte mare.

Eu, onor. Casa, — din tóte aceste considerantore dorescu, ca se se puna in vigóre votulu universale, carele e legatu numai de nisce conditiuni de morala, de etate si de impamentenire.

A supr'a costuiloru despre votisarea secreta séu publica, nu vréu ca să me estindu mai pe largu. Fia-mi permis numai pe scurtu a observa, că toti acei ce dorescu ca alegatori si exercitiulu dreptulu de alegere, pre câtu permite potint'a omenesci, să se asecure contra ori carei influentie incompetenti, au trebuitu să primésca dreptulu de *votisare secreta*, si d'alta parte, toti aceia ce sunt amicii pressioni si ai coruptiunei, firescu că vor dá preferintia votisarei publice. (Aprobare in stang'a.) — Dlu condeputatu, A. Bujanovits, in calificatiunea intielectuale afa unicu medilocu, care dupa parerea sa, mai bine coresponde ideei de statulu si de liberalismu, séu desvoltatiunei libere, — căci nu sciu cum s'a esprimatu. Eu din partea mea nici censulu acést'a nu l'asi poté primí, nu numai pentru aceea, căci pe candu de o parte nu dá neci o garantia in privint'a capacitati politica, totu atunci de alta parte s'ar comite cea mai mare nedreptate, déca s'ar introduce acést'a in patri'a nostra, unde instructiunea publica atátu de indreptu a remasu, in câtu mai multa ca 6 millióne dintre locuitori nu sciu să scrie si să cetesca, — ci pentru că credu, cumca acést'a n'ar fi altuceva, de câtu o arma noua in man'a uneltirei de partida, si prin urmare in locu de scopulu propusu am ajunge chiar contrariulu aceluia.

Me rogu de iertare, căci am obositu atentiunea onorabilei Case atátu de indelungatu. (Se audimú!) Numai câte-va observatiuni fugitive vréu să facu in sa cu privire la defectele actualorulu legi electorali. Nu vréu să repetiescu cele ce au desfasuratu altii naintea mea. Scimú bine, că unu defectulu essentialu alu legiloru essistinti de alegere se afla intru impartirea ne-proportiuata a cercuriloru de alegere, si acést'a essista in Ungaria ca si in Transilvania. Nu vréu să citediu acuma esemple multe, fia-mi permis să amintescu numai vre-o câte-va din Transilvania, unde divergentiile intre singularele cercuri variédia intre 1247 si 107,000 de suflete. Onorabilulu condeputatu, domnulu

Gabrielu Keményi, la pretensiunea aceea a o-
positiunii, ca să se delature acea nedreptate pre-
bataria la ochi, după care unele comune mici
și fora vre-o însemnată, au drepturi excepțiu-
nali, precum orașele tacșali din Transilvania,
cari au privilegiul de a-și alege deputatul
seu propriu, — a răspuns că, această delaturare
nu e cu potință, căci orașele nu se pot ma-
ioriza prin locuitorii comitatelor, și că această
pretensiune ar fi o pretensiune chineză, sau
barbară.

Se poate, că dlu condeputatu s'a semțitu
dora deobligatu ca să se facă o asemenea dechi-
ratiune, însă această me îndreptătesce a pre-
supune, că domni'a sa, considera cestiunile de
reforma ale patriei noastre din punctu de vede-
re chinezesc, și atunci trebuie să marturisescu
că noi cu greu ne vomu poté întielege.

În Transilvania, pentru ca numai în că-
teva linii mai remarcabili să marchedi legea
electorale de acolo, 18 orașe cu 107,962 de lo-
cuidori tramitu 23 de ablegati, cele 11 scaune
sasesci cu 380,422 de locuidori, 22 deputati, 5
scaune secuiesci cu 412,828 de locuidori, 10
deputati, 8 comitate și 2 tinenuri cu 1,250,439
de locuidori, 20 deputati. Senu, pe unu depu-
tatu preste totu în cele 18 orașe cadu câte
4694 de suflete, în scaunele sasesci, 16,492 de
locuidori, în scaunele secuiesci 41,242 de locui-
dori, în comitate era câte 62,521 de locuidori.

Decă nu incape nici o îndoieală în pri-
viti'a aceea, că acele împartiri neproporționa-
te, cari se pot observă în cercurile de alegere
din Ungaria, în mare mesura împedoca possi-
bilitate, ca parlamentulu să se adevărta es-
presiune a vointiei poporului, atunci credu că,
luandu în consideratiune neproporțiunile colo-
sali și pre bataria la ochi, cari se pot vedé
în cercurile electorali din Transilvania, fora
nici o știela potemu dice că ele din principiu
eschidu chiar și ideia unei adeverate sisteme
representative. Și de ce guvernulu nu voiescu să
schimbe această? Asia credu că nu este de lip-
sa să mai combatu și eu n'ntemeiatulu motivu
ce se aduce, l'au combatulu nainte mea altii,
mai bine dora, de cătu ce eu asi fi în stare;
întrebu numai simplu pre dlu ministru de in-
terne se-mi spuna: ore tôte acele date, ce sunt
de lipsa la împartirea cercurilor de alegere,
nu se afla în conscripțiunea noua poporale?
și de ce nu? poté că de aceea, fiindu că pre-
cum însusi dlu ministru de interne a aretat
în vorbirea sa de mai de unadi, că împartirea
cercurilor de alegere nu vré s'o faca după
numerulu sufletelor, ci după proporțiunea a-
legătorilor? — Onorata Casa! — trebuie să
marturisescu, că au trecut prin manele me-
le vre-o câte-va sisteme de alegere, însă asiă
ceva neci candu n'am auditu și fora nici o si-
vairu potu se dicu, că unu astfelu de sistemu
electorale, care nu după numerulu suflete-
lor, ci după proporțiunea alegătorilor se fia
împartitu cercurile electorali, nici că s'a mai
pomenitu ore candu-va. Dar însusi dlu ministru
de interne a adusu celu mai tare motivu
contra acesteia, candu a disu, că cercurile de
alegere voiescu se le împartia astfelu, ca se
pota contă la durabilitate. Aci asi pune
întrebarea, că ore prin numerulu suflete-
lor, senu prin alu alegătorilor se va poté
realiză o împartire mai durabile. Firescu
că decă vomu ceva durabile, atunci aceea
prin numerulu sufletelor, și nu prin propor-
țiunea numerului alegătorilor se va poté efec-
tu; decă însă nu sta motivulu acel'a, cumca au
lipsitu datele, ceea ce de repetite ori și prin
mai multi s'a demonstratu, atunci să me ierte
dlu ministru de interne, dar eu în această nu vedu
altu ceva, de cătu că domni'a sa nu posedu ca-
pacitate ce se recere la executarea opului gran-
diosu alu reformei. (Vilhelm Tôth, ministru
de interne intrerupe dicendu: Voiu merge la dlu
deputatu, pentru ca să ieu prelectiune.)

Alu doile defectu esentiale alu legei elec-
torali nu se cuprind în diferitele censuri, ci
în acele diferințe colossali, cari pro bas'a uneia
și aceleiasi calificatiuni se pot observă în dife-
ritele parti ale țerei. În Ungaria, cu priviti-
a la 1/4 de sesiune, scimu că cătimea pamentulu
variédie între 7/2 și între 15 jugere; decă lu-
mu de basa venitulu curatu, apoi vomu află că,
dupa temeiulu estimatiunei comisariloru pre-
tuitori din anii 50, venitulu curatu variédie în-
tre 12 fl. și între 61 fl.; ér decă vomu luă de te-
meiu, calcululu diametralu, cuprinsu într'unu
conspectu alu ministrului de finanțe pentru
dările directe, atunci variatiunea este între 13 fl.
55 cr. și între 53 fl. În Transilvania dreptulu
de alegere în cea mai mare parte a țerei

este condiționat de unu venitulu curatu de
84 fl.; de ore ce censulu e 8 fl. 40 cr., cari sunt
10 procente ale venitulu curatu. Pe candu
dara în Torontalu de 4 pana și de 5 ori mai
mare venitulu e de lipsa pentru calificatiunea
de alegere, de cătu spre essemplu în cottulu
Abauj, pana atunci în Transilvania e de lipsa
unu venitulu curatu de 7 ori mai mare, de cătu
în partile cele mai avute, — pe candu în Un-
garia minimulu de pamentu e 7 1/2 jugere, cari
sunt de lipsa pentru exerciarea dreptulu de
alegere, pana atunci în Transilvania, decă
vomu luă de basa calculatiunea frumosa a dlui
ministru de interne, o de lipsa chiar 72 de
jugere. Să aruncămu o privire a supr'a starei
economice a acestoru doua țeri: din venitulu
pamentulu roditoriu, după aretarea dlui mini-
stru, în Ungaria pe fie-care capu vine 9 fl. 47
cr., — era în Transilvania 5 fl. 34 cr. — Cen-
sulu dara aci e în proporțiune contraria facia
cu Ungaria. Dnulu condeputatu Török Sándor
în vorbirea sa de ieri cu tota pozitivitate a afir-
matu, cumca nu essiste vre-o țiera pe faci'a
pamentulu unde se fia censulu atât de largitu
ca în Ungaria. Nu me va poté acasă, că aduc
nainte stăte radicali, spre essemplu me provocu
la Prussia, me provocu la Anglia. Candu vremu
să judecăm marimea censulu privindulu acel'a
în comparatiune cu alte stăte, credu că suntemu
pe calea cea mai nimerita, decă vomu esam-
ină aceea, cumca în proporțiune cu numerulu
locuidoriloru căti alegători sunt? și asiă a-
flămu, că în Prussia după 1000 de suflete
sunt 208, în Anglia 83, în Ungaria 73, în
Transilvania 50; însă decă nu vomu luă în
consideratiune pre alegătorii îndreptătiți după
prerogativele nascerii, de ore ce e vorb'a de-
spre marimea censulu de avere, atunci re-
manu chiar numai 34. — Credu că acuma dlu
condeputatu Török Sándor va fi pe deplinu li-
niscitu în priviti'a aceea, cumca sunt stăte
cari în priviti'a această stau cu multu înainte
noștra.

Intr'altu chipu dlu ministru de interne
are deplina dreptate, candu dice, că efectulu
bunu alu unei legi electorali nu trebuie judecatu
basandu-ne pe teorii abstracte, ci luandu în
consideratiune rezultatele practice.

Fia-mi permisă a aretă, că ce rezultate
practice produce legea electorale din Tran-
silvania.

În aretarea dlui ministru de interne cu
privire la ultim'a conscriere a alegătoriloru, în
Transilvania preste totu s'au inscrișu 110,000
de alegători, dintre acești alegători 74,134 de
insi pe bas'a prerogativei de nascore au eser-
ciatu dreptulu seu de alegere, 11,884 pe bas'a
censulu de 8 fl. 40 cr., 3258 pe bas'a numeru-
lui de fumuri, 20,924 pe bas'a altoru califica-
țiuni. Poté că neci n'ar fi de lipsa să mai
amintescu aci, cumca această aretare poté servi
de basa la judecarea practica a legi electorali,
de ore ce aceste conscripțiuni s'au facutu din
oficiu, pe bas'a ordinațiunei ministeriali.

Asia dara din întregulu numeru alu ale-
gătoriloru, 67% sunt de aceia, cari pe bas'a
prerogativei de nascore exerciédia dreptulu de
alegere. În 8 comitate, districtulu Fagarasiu
și în scaunele secuiesci au fostu inscriși 84,880
de alegători, — dintre acești 70,770 au fostu
alegători pre bas'a prerogativei de nascore,
era după censulu de 8 fl. 40 cr. împreuna cu
cei pe bas'a fumuriloru la olalta abea 10,531,
și pe bas'a altoru calificatiuni cu totulu 3579.
Prin urmare dreptulu prerogativu de nascore
prin această lege și se dă o influință de 7 ori
mai mare ca celoru îndreptătiți pe bas'a cen-
sulu și de 5 ori mai mare ca tuturor locui-
toriloru. Dintre cele 28 de cercuri electorali, în
25 nobilimea are o majoritate atât de prepon-
derante, în cătu ea face 2/3 și chiar 3/4 a tuturor
alegătoriloru, — senu atunci, candu e vorb'a
despre reprezentarea unui milionu 562,222 de
suflete, adeca 3/4 a tuturor locuidoriloru, ale-
gerea a 25 de ablegati depinde de la această
clasa privilegiata.

Dupa acestea dara credu că nime nu-mi
va poté impută că esageredi, decă voiu dice,
că rezultatulu practic alu acestui sistemu de
alegere e acel'a, că 3/4 a tuturor locuidoriloru
din Transilvania sunt eschisi din bariera con-
stitutiunei, și reprezentarea acestoru 3/4 depinde
eschisivu de la o clasa privilegiata. Această
clasa după statistic'a lui Kövarty din an. 1847
se urca cam pana la 200,000 de suflete, —
adeca face 10% din numerulu totalu alu tutu-
roru locuidoriloru din Transilvania.

Din punctulu de manecare, ce l'am oca-
patu eu, on. Casa, —nici că va fi dora de lipsa să

mai amintescu, că eu la estinderea dreptulu de
alegere nu potu luă în consideratiune averea.
Însa fiindu că dlu condeputatu Gabrielu Ke-
ményi în vorbirea sa de ieri vo'ndu să combata
datele citate de dlu condep. Sigism. Pappu, s'a
pusu pe acestu terenu, fia-mi permisă ca asta-
data érasu să-lu facu atentu la aceea, că — da,
intr'adeveru are totu dreptulu candu dice, că la
o calculare basata pe numere înainte de tôte
se recere ca numerilo să corespondă adeveru-
lui reale, însă densulu, după cum se cam in-
tempia cu ómenii svatosi, e chiar celu d'antăiu
care nu-si urmédia svatulu seu celu bunu. (Ha-
ritate).

Dupa opulu intitulatu „Austria adórend-
szere“ (Sistem'a de contributiune a Austriei)
de Mihaelu Szepesy în Transilvania totu pa-
mentulu cultivatu sta din 3.783.969 de jugere.
Domnulu condeputatu Gabrielu Keményi însă
a luat în consideratiune teritoriulu întregu, și
acést'a după parerea mea — nu e cu cale, de ore
ce candu e vorb'a despre aceea, că posesiune-
nea între d'oué clase în ce proporțiune e im-
partita, atunci după parerea mea numai acelu
teritoriu se poté luă de basa, care în fapta e
împartitu dejă între cele d'oué clase. Padurea
și pasiunea în Transilvania, după cum sciu eu,
pana acuma nici nu sunt împartite, acestea dara
nici că se potu luă aici de basa, — de aceea din
parte-mi, eu me marginescu numai la pamentu
cultivatu, care în fapta e împartitu dejă.
173,281 de iobagi eliberati au avutu o posesi-
siune de 2,144,544 jugere. Nasendulu și scau-
nele sasesci, precum a amintitu ieri dlu con-
dep. Sig. Poppu, posedu 710,000 de jugere,
va să dica la olalta posedu 2.914,514 de ju-
gere. Pe man'a nobilimei dara remane 869,395
jughere, senu din totu pamentulu de presinte
cultivatu, și în man'a acelei clase privilegiate,
care eschisivu exerciadia dreptulu de repre-
sentatiune alu acelor 3/4 ale tuturor locui-
toriloru din Transilvania.

Onorata Casa! — Facia cu o astfelu de
lege electorale, me miru că dlu ministru de in-
terne a avutu curagiulu să dica, că — nu e
nici o necesitate ratiunale pentru reforma, de
ore ce nu essiste nici unu interesu de vre-o
însemnatate, care pe bas'a legi n'ar fi aici
usioru de reprezentatu; (Vilh. Toth, ministru:
„am disu!“) atunci on. Casa, candu 3/4 ale tutu-
roru alegătoriloru din Transilvania numai 3
deputati potu să tramita aici, o clasa privilegi-
ata inse, care nici 10% a tuturor locuidori-
loru nu face pe deplinu, tramite chiar 25 de
ablegati, — atunci intr'adeveru se poté dice:
dlu ministru de interne poté avé unu astfelu
de curagiu, însă din parte-mi pentru unu ase-
mene curagiu nici candu nu-lu voiu invidiá!
(Aprobare în stang'a estrema.)

Onor. Casa! O asemenea lege electorale,
fundata pe nisece baze privilegiate, și în con-
trastu directu cu sistemulu reprezentativu, cu-
prinsu în legea din 1848. art. V., și întrebu
pre dlu ministru de interne, că ore sublim'a
ideia fundamentale din 1848. art. V. nu pri-
mescu lovirea cea mai violinte prin sustiene-
rea neatabile a legi electorali din Transil-
vania, basata pe drepturi de prerogative, — prin
cari realizarea acelei ideie sublime se face cu
totulu imposibile? — și credu, că decă dlu
ministru de interne ar fi luat această în drepta
consideratiune, nu s'ar fi lasatu a fi rapitu în
foculu oratiunei sale pana la dechiaratiunea
aceia, că nu e nime atât de orb — cutedia-
toriu, care ar avé curagiulu să atace ideia fun-
damentale a legiloru din 1848. (Adeveru, asié
este! din stang'a.)

Onorabilulu d. Kemény Gábor ieri și a
l'au de tema, a dovedí, că acea — nu acusa-
țiune, și afirmatiune fundata, ce onor. d. Irányi
Danielu, și după densulu m'au multi au radica-
tu, cumca sistem'a electorale este de a dreptulu în
contra natiunei romane, — dicu și a luat de
tema a combata această, — a amintitu și a insi-
ratu acele cercuri electorali în cari romanimea
findu în majoritate precumpenitória, ar poté
tramite aici pre reprezentantiu loru. Elu — ce
e dreptu, uu si-a implinitu promisiunea, căci
s'a îngagiatu să insire 20 de cercuri, intr'aceia,
precum mi-am notatu și precum m'au convinsu
și însemnările stenografiei, a insiratu numai 15.
Elu și însusi a recunoscutu, — și această cu cale,
că pretensiunea sa este numai o ipotescu, de
ore ce alegătorii nu s'au conscrișu după nati-
onalități, și asiă pretensiunei sale nu este cu po-
tintiă a-i dá o base sigura. Și aci dlu Kemény
vine în contradicțiune cu acelu bunu svatu alu
seu, ca — candu voicu să argumentăm cu
cifre, atunci totdeun'a se luăm numai ata:

cifre, cari corespondu adeverului. Eu din par-
te-mi am acelasu dreptu a poté pasi în contra-i cu
o alta ipotescu, dar n'o facu; multu mai corespn-
dătoriu tieniu scopulu, a me provocá la resul-
tatulu alegeriloru pentru diet'a trecuta. Scimu
că atunci alegătorii romani nu numai au luat
parte la alegeri, ci pre cătu au aternatu de la
ei, s'au și nevoitu a scote pre ai loru proprii
candidati, și totusi ei n'au fostu în stare a tra-
mite mai multi deputati de cătu 12. (Ministru
Toth Vilmos striga: „pentru că au votatu pre
altii!“)

De altmirelia, on. Casa, eu calcululu
stimatulu domnu deputatu Kemény, desí basatu
pre ipotescu, ilu acceptu ca reale și întrebu: ore
n'a demonstratu densulu tocmai contrariulu de
aceia ce a vrut să demonstre? Elu a vrutu să
dovedesca că această lege electorale nu e îndrept-
tata contra poporulu romanu; însă, on. Casa,
cand densulu areta că natiunalitatea romana,
care face mai multu de 7/7 din toti locuidorii,
abia 15 reprezentanti poté tramite, era cele la
natiunalitati cari abia forma 3/7 din locuidorii
țerei, tramitu 60 de reprezentanti, atunci elu a
demonstratu eclatante, ca nimenea altulu că,
acést'a lege e îndreptata în contra natiunalității
romane. (Aprobări vivace în stang'a estrema.)
În altcum, on. Casa, din parte-mi nu pretindu
ca legelatiunea să dea natiunalității romane în
Ardelu nici 75, nici 25 de reprezentanti; eu
vréu numai un'a, aceea, ca să dea dreptu egal
natiunalității romane ca și celora lalte; (Apro-
bare,) vréu ca, din caus'a, că natiunalitatea
romana e în majoritate, să nu se schimbe es-
senti'a sistemiei representative, să nu stăruimu
pre căi artificioase a majorisă majoritatea natu-
rala prin minoritati. (Aprobare în stang'a es-
trema.) Acést'a vréu eu. Dreptu și dreptate
vréu eu, alt'a nimic'a. (Aprobare în stang'a
estrema.)

Marturisescu că în contra vointiei mele
mi s'a fórte lungitu vorb'a (S'audimu!) Pentru
aceia trecu tôte cu vederea ce am vrutu să
dicu cu priviti'a la proiectulu de lege, le potu
trece cu vederea acestea cu atât'a mai vertosu,
pentru că — condeputatii mei C. Tisza, Irányi,
Mocsáry și Vukovics au aretat acelea, astfelu,
în cătu eu nu le-asi poté aretá mai bine, ba
nici asi.

Să-mi fia iertatu însă acuma a-mi esprime
convictiunea, că adeveratulu motivu alu acestei
desconsiderari de detorință din partea gu-
vernului, eu întocmai ca și domni deputati
Irányi, Mocsáry, Kállay și Vukovics, ilu cautu
— ca să me sprimu cu cuvintele dlui ministru
de interne, rostite la alta ocașiune, — ilu cautu
în „misteriale inimii sale.“ Iertare, decă mini-
strulu internelor e atâtu de sinceru, se ni de-
scopere secretele inimii sale și se ni le și arete,
eu cu atât'a sum mai multamitu, cu atât'a mai
usioru potu demonstrá, ceea ce am de cugetu a
demonstrá. Eu cautu adeveratulu motivu alu
acestei neobservari de detorință și în acelu
gresitu puntu de manecare alu politicii guver-
niului, ilu cautu în aceea nedrepta stăruință a
sa, d'a sustiené și ascurá cu ori ce pretiu su-
prematia artificiala a natiunalității magiare.
(Josifu Madarász întrevorbesc: „nu, ci supre-
matia austro-magiara!“) (Să audimu!) Mi-am
spusu, on. Casa, în această priviti'a opiniunea
nainte de cam unu anu și diumetate; nu vréu să
repetiescu tôte acelea ce am disu atunci în această
priviti'a. Și asiă — fia-mi iertatu a me margini
numai la unele, ce afiu de neapărata trebuință
a le revocá în memori'a on. Case. Mi-am sprimat
convictiunea că natiunei magiare și se cuvine
cu dreptu suprematia naturala, pentru că este
în posesiunea faptoriloru acestei suprematie
naturala. Unei astfelu de suprematie natu-
rala totu insulu se apléca de bune voia
pentru că o atare suprematia naturala, nu
numai nu este contraria desvoltatiunei libere, ci
ea ca o esfuintia a legiloru naturala de perpe-
tua desvoltare, e prim'a și principia conditi-
une a insesi desvoltatiunei libere. În vertutea
acestei suprematie naturala, natiunea magiara
are și alta mare misiune, carea după a mea
convictiune o va și implini. Dar pre cătu e de
îndreptata această naturala suprematia, pre
atátu de contraria este constitutiunismulu și
progresulu liberu — suprematia artificiala a
natiunalității magiare.

De aceea am cutesatu inca nainte d'unu
anu și diumetate a face atentă pre on. Casa la
ceca-ce astadi a reflectat'o și condeputatul
meu Mocsáry — că adeca noi stămu nain-
te alteroativei: senu a abdice de suprematia
artificiala și a ne împrețeni cu egal'a îndreptu-
tate a natiunalitatiloru, senu a sustiené suprema-
tia artificiala și a abdice de progresulu liberu.

Acetee le am disu nainte de unu anu si diumetate; astadi, on. Casa, stamu facia cu noue fapte, cari justifica de nou adeverulu opiniuniloru mele pronunciate atunci. De ca o data guvernulu maneca din acea falsa opiniune, ca desvoltatiunea si essistinta natiunei magiare numai prin suprematia artificiosa se pote asecuru, atunci e absolutu cu nepotintia de a astepta ca cu privintia la referintie etnografice ale Ardélului, se puna legea electorala pentru Ardélu de pre bas'a privilegialoru pre bas'a sistemii representative a poporului. Dar tocmai asia de cu nepotintia ar fi reformarea legii electorale in Ungaria, de ca pentru Ardélu pretendem a sustiene neatinsa legea electorala de acuma; pentru ca acet'a numai cu un'a s'ar pote justifica, cu sinceritatea, cu carea dlu ministru de interne 'si fece astadi recunoscerea sa.

V. Tóth ministrulu de interne: „Me rogu de iertare, nici cu unu cuventu n'am recunoscutu.“

Aless. Mocioni: Aceea nu schimba nimicu lucrulu; ori a recunoscutu ori nu; si bucuros asi fi primitu de la densulu, de ca a recunoscutu, pentru ca acet'a ar fi fostu primulu pasiu spre abandonarea aceteei politice; dar dupa ce nu recunosc, cu dorere trebuie se renunciu la sperantia, ca va paresi curendu acet'a gresita politica.

Tote acetee, on. Casa, nu le amintescu de acusa; pentru ca desi tienu de gresita acet'a politica a guvernului, sentiulu de natinnalitate ilu tienu atatu de sacru, incatu scin justificu chiar si unele estravagantie ale lui, desi nu din punctulu de vedere politicu, dar din celu moralu. Nu amintescu acet'a ca de acusa, pentru ca punctulu de vedere, din care pricepu cu istoria intregii desvoltatiuni omenesci, m'a invetiatu totodata, ca ar fi unilateralitate a se indigna a supr'a slabitiuniloru omenesci. Am amintitu tote acetee numai pentru a constata ca: nu noi suntemu, cei-ce din veri-ce cestiune facemu cestiune de natinnalitate, ci, — dovestre sunteti acea; nu noi suntemu cari staruimu la realizarea de interese speciala si proprie, ci dovestre sunteti, — numai atata vreu a constata, ca: acet'a politica este in aprigu contrastu cu interesele bine pricepute ale patriei nostre. (Aprobari in stang'a estrema.)

Si aci, on. Casa, cu bucuria ieu ocaziunea de a constata, ca ambele nuantie ale opozitiunii magiare, asta data cu resolutiune reproba acet'a politica a guvernului. (Aprobari in stang'a.) Si sum tare convinsu ca, in acet'a privintia acet'a tinenta se va intalni cu sentiulu maioritaii precumpenitiorie a natiunii magiare, carea va scf ca, ambitiunea carea isi afla multumirea sa in consciinta unei suprematie artificiose, nici pre departe nu ajunge binecuvantarile adeveratei libertati. (Aprobari in stang'a estrema.)

Eu, on. Casa, in urm'a tuturoru acestor'a mi incheiu discursulu cu — ceea ce am inceputu, ca nu potu se absolvu pre regimu de incuipatiunea neobservarii detorintiei sale, ca regimulu prin acet'a neobservare a detorintiei sale nu interesele tierii, ci indestulirea cutaroru interese particulari si luata de scopu, — ca acet'a nu convine cu interesele bine pricepute ale patriei nostre, si in fine vreu a enuncia, ca, neacceptandu cu proieptulu de lege pusu pre mes'a Casei, de basa a discussiunii generale, partinescu proieptulu de resolutiune prezentatu de condeputatulu meu Irányi. (Viue aprobari din stang'a estrema.)

Varietati.

(Catra p. o. prenumeranti ai „Amvonului.“) Pe langa tota schimbarea sanetati ele asi fi potutu dora continua edarea „Amvonului“ si in anulu trecut, de ca faceamu si eu ca multi alti redactori, adeca: de ca in locu de a lucra eu insu-mi cu tota consciintiositatea,*) me puneamu si publicamu in „Amvonulu“ totu felulu de operate straine, bune rele, cum mi-ar fi venit la mana; ceea ce nu mi-ar fi costatu multa ostentia. Dar fi mi-ar multiamitu ore p. o. dd. prenumeranti pentru o lucrare ca acet'a?! „A lucra mai reu de catu cum poti — dice Cvintilianu XII. 9. — insamna a fi si numai negliginte, ca totu o data a fi si perfidu si tradatoriulu causei intreprinse.“ Cei cari au ce-

*) Cari sunt acei redactori fora consciintiositate? trebuie se-ii numesci seu nici se-ii — amintesci. — R e d.

titu „Amvonulu“ din 1868 vor recunosc — credu — ca nu am firea a da mai putieniu si mai reu, de catu potu dupa poterile mele. Reputatiunea mea dar, si chiar interesulu p. o. dd. prenumeranti mi sfatuia, a accepta mai bine cu continuarea „Amvonului“, de catu a face lucru de claca, numai ca se-lu scuturu o data de pe grumazi. Cerendu din consideratiunile acetee indulgentia p. o. dd. prenumeranti, vinu a face cunoscutu cu tota onorea, ca de la 1 martiu. punu „Amvonulu“ sub tipariu, continuandu a-lu scote reglatu cu acea modificare, ca in locu de a-lu publica in numeri, ilu voiu publica in 4 tomuri, prin ceea ce voiu casciga si eu, avondu de a face mai putenu cu neplacerile speditiunii, dar va casciga si p. o. publicu abonatu, primindu tomuri intregi, curate, in locu de a primi numeri singuratici, de multe ori mangiti si stricati prin negrigeria postala. Tomulu I. va cuprinde predice pentru serbatorile si dominecele de la s. Rosalie puna la d'capitarea stului Joani, si va aparé cu capetulu lui aprilie a. c. Asia vor urma si celelalte 3 tomuri, cuprindindu fie-care cate unu periodu alu anului, era la capetulu fie-caru tomu se vor adauge predice ocazionali. Insemnu in urma, ca numerii aparuti in anulu trecut din cursulu II. alu „Amvonului“, cari cu celelalte pregatiri dimpreuna mi-au constatu spese peste 400 fl. v. a. se considera de neaparuti, si spesele facute cadu in daun'a mea. — Oradea-mare, 25 fauru 1872. — Justinu Popfu.

(Ce pote se fia caus'a?) Intrebati fiindu la timpulu seu din mai multe parti ca: ce ore pote se fia caus'a de chiar „Romanulu“, cea mai natinnala, mai liberala, si si din coci de Carpati mai latita foia din Bucuresci, nu luá nici cea mai mica notitia despre luptele cele mari ce din decemvre incece se sustienu prin unii romani in diet'a Ungariei pentru dreptulu si medlocele de cultura natinnala? — fiindu ca nu ni-o poteamu explicá acea cauza, am facutu si noi aceeasi intrebare mai multoru amici ai nostri pana si in Bucuresci, si respunsulu ce am primitu suna pre scurtu: „Caus'a este, caci dlu Camiliu, adeca Papiu Iliarianu, are la „Romanulu“ refarat'a in afacerile de din coci, pre cari tote, in catu i conviniu dsale, le compila si insira in faimosele sale epistole, datate din Viena. Dar Albinei si celoru de la ea, dlu „Camiliu“ este inamicu de morte!“ — Ei bine: de unde acet'a ura? Amicii nostri din Bucuresci presupunu ca noi am scf de unde; noi insa marturisimu, ca — nu numai nu-i scimu caus'a, ci nici — nu credemu acea ura! — Lucrulu este nedeslucitu si — numai dlu Papiu l'ar pote desluci, — seu directiunea „Romanului.“ —

(La actulu procliamarei limbei romane de limba protocolaria in cottulu Torontalului.) din parte competinta, adeca prin dlu preotu romanu si membru alu representantiei comitatense P. F. ni se dau — in modu privatu — desluciri forte instructive. A nume ni se spune ca, dintre membrii romani abia s'au infacisiatu vr'o 30 la congregatiunea generale si acestor'a li-a costatu multa ostentia pana se cascige de la membrii straini subscrierile recerute, ca se implinesca numerulu de 125 in favorea limbei romane. La cascigarea acestor'a meritulu principale este alu vre-o 5-6 preoti ai nostri cu domnulu protopopu Vicentiu Sierbanu in frunte si cu ajutoriulu domnului Mih. Runciu. — Conifei opozitiunii magiare — nu s'au portatu a asteptat'a de la ei buna-vointia; ba romanii au avutu a se lupta chiar contra onoru intrige de ale lor. A nume se plangu ai nostri contra dlu Hadfy si E. Huszar, din care cauza unu domnu preotu alu nostru din Toracu se fia si pruruptu intr'o aspra certa cu cestu din urma. Atat'a de asta data — pentru lips'a de spatiu — numai pre scurtu. —

(Parastasu solenu pentru marele mecenate natinnalu Eman. Gojdu.) s'a celebratu cu multa pompa, asistandu numerosu poporu, in Comlosiu, (Stu Anna-vechia) cottulu Aradului. La acea ocaziune dlu parochu si ases. consistorialu Const. Popoviciu, intr'o cuventare frumosa despre vieta si meritele binefacetoriului natiunii, a arctatu poporului: ce va se dica invetiatur'a, cartea, lumina; er poporulu, insufletitu, a uratu cu voce inalta: „In veci pomentia lui! In veci binecuventata fapt'a lui!“ dupa acea multimea indemnandu-se din esemple, a pusu votu: ca-si va da copiii reglatu la scola; caci vedu ca — numai in scola este mantuire, este scapare de perire pen-

tru elu si pentru natiune. Totu la acet'a ocaziune dnii preoti si adusera a minte de concludulu congresului nostru natinnale, pentru procurarea portretului marelui nostru mecenate si astfelu se pronuncia unanim'a dorintia, ca acelu portretu se se gatésca intr'unu modu, ca se si-lu pota procura usioru tote comunele nostre bisericesci, na fie-care romanu zelosu. Credemu ca onorabli'a Representantia a fundatiunii lui Gojdu, s'ar pote ingrigi de edarea unui atare portretu. —

(Insciintiare.) Terminulu prefriptu in nrulu 12 alu „Albinei“ pre d'fa de 25 fauru st. v., pentru intr'unirea in Temisiura a comitetului Reuniunii docintiloru tractului Temisiu-Vinga, din consideratiunea ca unu obieptu de pertractare este si cestiunea de insocire cu Reuniunea tractului Lipovei, er acet'a prin acelasi nru alu „Albinei“ este convocata pre d'fa de 26 fauru, spre a delibera a supr'a aceleasi cestiuni, astfelu recomandandu-ni-se a astepta rezultatulu acestei deliberatiuni, — dar si din alte mai multe cause, am afiatu de bine si chiar de lipsa a-lu amená pre d'fa de 10 martie st. v. E. Andreescu, presiedintele, G. Buibasiu, notariulu comitetului.

(Insciintiare.) Langa notariulu comunale din Totvaradia, cottulu Aradului, pote se afe de locu aplicare de adjunctu — unu tineru deprinsu intru catu-va in afacerile notariali. Ofertele si conditiunile vor urma pre calea corespondintiei private.

Republicare de concursu.

Pentru statiunea invetiatoresca vacante din Santu-Janosiu, cottulu Torontalului, protopresviteratulu Versietului, fiindu ca la concursulu publicatu in nrui 9, 10 si 11 ai Albinei, nu s'au aretatu concurenti, sub conditiunile cuprinse acolo prin acet'a se republica concursulu cu terminu de 14 zile de la antai'a inserare a aceteei republicari in „Albina.“

Mercina, in 14 fauru st. v. 1872.

Joane Popoviciu, m. p. protopresviterulu Versietului.

Concursu.

Pentru implinirea statiunii invetiatoresci la scola confesiunala orientala romana din comun'a Gertensiu, protopresviteratulu Versietului. Emolumintele sunt: 127 fl. v. a. grau 18 meti, cucurudiu (papsioiu) 18 meti, lemne 4 stangeni, pamentu de aratu 4 jugere, (lantie) si cuartiru liberu.

Doritorii de a ocupa acestu postu, sunt avisati a-si tramite recursele instruate conformu Statutului organicu, subscriisulu pana in 5 mart. cal. vechiu a. c. candu se va efectui si alegerea.

Mercina, in 14 fauru st. v. 1872.

In contielegere cu Comitetulu parochiale. Joane Popoviciu, m. p. protopresviterulu Versietului.

Concursu.

Devenindu vacanta parochia Omorului, din protopresviteratulu Ciacovei, cott. Temisiu, pentru implinirea ei se escrie prin acet'a concursu.

Emolumintele sunt: birulu de la 65 de case, una sesiune de pamentu si stola indatinata.

Doritorii de a ocupa acet'a parochia, sunt avisati a-si tramite recursele lor in sensulu Statutului organicu, dlu adm. protopopescu pana in 11 martiu v. 1872, candu se va tiené si alegerea.

Omoru, 10 fauru 1872.

Comitetulu parochialu. In contielegere cu dlu Alessandru Popoviciu, adm. protopop.

Concursu.

La statiunea invetiatoresca vacanta din comun'a Bolduru, in protopresviteratulu Lugosiului, cottulu Carasiu, se deschide concursu, pana in 12 martiu v. a. c.

Emolumintele sunt: 129 fl. v. a. salariu anualu, 15 meti de grau, 15 meti de cucurudiu, 100 lb. de clisa, 50 lb. sare, 12 lb. luminari, 3 jugere de pamentu, cortelu liberu cu

gradina, si 8 orgii de lemne, din cari are a se incaldi si scola. —

Concurentii au a-si adresá recursele timbrate si proviedute cu testimoniu de calificatiune, catra on. sinodu parochialu gr. or. din Bolduru, la manele dlu protopopu G. Pesteanu in Lugosiu.

Bolduru, 7 fauru 1872.

In contielegere cu D. protopopu tractualu Comitetulu parochialu.

Concursu

Pentru implinirea statiunii invetiatoresci la scola confesiunala orientala romana din comun'a Berini, comitatulu Timisiului, protopresviteratulu Jebelului. Emolumintele sunt: 94 fl. v. a. grau 25 meti, 100 lb. clisa, 100 lb. sare, 30 lb. luminari, 6 jugere de aratura, 9 stangeni de lemne si cortelu liberu cu 2 platiuri de gradina, unulu intra- si altalu estravillanu. Doritorii de a ocupa acestu postu, sunt avisati a-si tramite recursele instruate conformu Statutului organicu catra subscriisulu pana in 29 fauru cal. vechiu. —

B ziasiu, in 9 fauru 1872.

In contielegere cu comitetulu parochialu: Alessandru Joanovicu protopresbiteru.

Concursu.

Devenindu vacanta parochia Ficataru, din protopresviteratulu Hasiasiului, cottulu Timisionii, se escrie prin acet'a concursu. Emolumintele sunt: birulu de la 120 case, un'a sesiune parochiala, 1/2 lantiu de gradina si stola indatinata. — Doritorii d'a casciga acestu postu de parochu, se indrepte recursele lor dupa Statutulu organicu instruate in restimpu de 3 septamani de la antai'a publicatiune in „Albina“, Comitetulu parochialu in Ficataru, post'a ultima Buziasiu.

Ficataru in 4 fauru 1872.,

In contielegere cu rev. dnu adm. proteralu Trifonu Siepetianu, Comitetulu parochialu.

Concursu

Devenindu parochia din Corbesci, protopresviteratulu Totvaradie, cottulu Aradului, vacanta — prin trecerea fostului acolo administratoru parochialu Mihailu Rubinovicu la alta parochia in dieces'a Caransebesiului, pentru implinirea ei se publica concursu pana la 1. martiu st. vechiu.

Emolumintele sunt: 2 jugere estravillanu enatiu la siesu, 3 jugere estravillanu aratoriu la dealu, biru de la 90 case, cate una mesura cucurudiu starmatu si tacese stolarie regulate.

Doritorii de a ocupa acet'a parochia, sunt avisati a-si subterne recursele oficiului protopresviteratulu tractualu in Totvaradia, adresandu-le catra Comitetulu subsemnatu.

Corbesci, 26. ianuariu, 1872.

Comitetulu parochialu. In contielegere cu dlu:

Josifu Belesiu, protop. Totvaradie.

Concursu.

Neinfaciandu-se recurrenti, cari se cores-punda conditiuniloru publicate in concursulu de mai nainte, pentru statiunea invetiatoresca din comun'a Tulca, comit. Bihoru, cu acet'a se deschide concursu nou pana in 27 fauru st. v. totu pe langa conditiunile de mai nainte, candu se va tiené si alegerea. —

Datu in Tulca, 6/18 fauru 1872.

Comitetulu parochialu, in contielegere cu Moise Porumbu, inspectorele cercualu de scola.

Cursurile la burs'a de Viena.

(Dupa insciintierea telegrafica din 2 martiu n.

Imprum. de statu convertatu cu 50% 64.70 Imprum. natinnalu 71.50; Actiunile de creditu 354.50; — sortiurile din 1860: 105.50 sortiurile din 1864: 144. —; Obligatiunile de sarcinarii de pamentu, cele ung. 81.25; banatice 79.; transilv. 77.50 — bucov. 75.50 argintulu 111.25; galbenii 5.34 napoleonii 8.94.